Anul I. — Nr. 2 | Lei 2 Exemplarul | Vineri 10 Noembrie 1933

ARMATOLII

Redacția și Administrația: Str. Sf. Ion Nou 3 Telefon 3.47.18

Apare de 3 ori pe lună sub conducerea unui comitet

ABONAMENTE: Particulari 200 lei pe an. Coloniști 80 lei pe an

Schimbare de guvern

Din motive cari n'au nici în clin nici în mânecă cu interesle țării, guvernul Vaida Voevod a fost silit să demisioneze.

Faptul acesta a stârnit entusiasm nu numai în rândurile partidelor de opoziție, dornice de a ajunge la putere cât mai de vreme, după o atât de îndelungată și plină de lipsuri așteptare, ci chiar și oamenii de treabă, cari nu râvnesc ciolane și demnități, se bucură și ei, bieții oameni!

Astfel, oriunde te-ai afla, prin cafenele sau la five-ockloc-uri, pe stradă sau în tren, nu auzi decât: „în sfârșit, a căzut"! O atmosferă de ușurare și de voe bună pare că domnește pretutindeni. Toată lumea pare mulțumită...

Incerci să descifrezi tainele acestei fericiri ivită peste noapte și fără să vrei te oprești la eterna și înțeleapta zicală din bătrâni: „schimbarea domnilor, bucuria nebunilor"!

Ne bucurăm cu toții că a căzut guvernul Vaida, că avem o schimbare de Minister și de Miniștri. Domnul Gură-Cască de pe Calea Victoriei, s'a și postat în fața vitrinelor fotografice, așteptând expunerea pozelor nouilor Miniștri. Iar ziarele — pentrucă sunt a nu știu câta putere în stat! — se iau și ele la întrecere, făcând pronosticuri asupra viitorului guvern!...

Doar de un singur lucru nu e preocupat nimeni: de nevoile Țării! Nimeni nu se întreabă, întrucât va folosi această Țară, dacă în locul legiunilor sătule ale lui Vaida Voevod vor veni hoardele flămânde ale grecoteilor Ducas, sau evadații din lagărul averescan, conduși de fostul poet al pătimirii, nestatornicul Octavian Goga?

Intrucât Moții, Maramureșenii coloniștii din Cadrilater sau Românii de peste hotare, vor avea parte de mai multă dreptate, prin schimbarea mașții ale acelorași oameni?

Să ne fi apucat oare amnezia în așa fel, încât să fi uitat cu toții rănile adânci săpate pe trupul țării de către politicianii ce se învrăjbesc azi pentru putere?

Să ni se fi atrofiat atât de mult simțul realității, încât să nu ne putem da seama că ne pregătim propriul nostru dezastru?

Iată întrebări cari ne stărue în minte și ne îngrijorează până la descurajare.

I. CARANICA

—oo:oo—

ASIMILARE SAU ELIMINARE?

Este întrebarea ce se pune în legătură cu imensa problemă minoritară care grevează statul român.

Chestiunea se poate discuta situând-o în două cadre deosebite iar concluziile pot fi diferite și chiar contradictorii.

1) Intr'un cadru larg până la abstract. *Minoritățile etnice din România reprezintă 25% din populația acestei țări. Cei 75% de români pot să asimileze elementele minoritare fără ca prin acest proces să li se altereze specificul etnic. Dimpotrivă, în virtutea unei legi biologice care arată că orice încrucișare diferită și îndepărtată perfecționează materialul uman, potențialul românesc ar căpăta mai multă vigoare și o mai mare și variată plenitudine în manifestările sale, mai ales că limita de 30—40% stabilită de știința în materie de încrucișări etnice este departe de a fi depășită.*

Prin urmare o politică de asimilare a elementelor eterogene se poate inaugura fără teamă fiind chiar necesară pentru statul român.

2) Intr'un cadru mai restrâns, dar concret, *însă, problema, sub presiunea realităților, că dă o altă înfățișare. Coborâți în acest domeniu, va trebui să ținem seamă de cel puțin două lucruri esențiale în legătură cu repartiția populației din punct de vedere etnic, pe teritoriul statului român. Și anume:*

a) *Că elementul românesc într'o proporție de peste 90% locuește la țară. Starea lui socială este inferioară sub toate raporturile. Analfabetismul, pelagra, boli sociale, subalimentația, etc. îi sleiesc vitalitatea și-i anemiază orice posibilitate de viguroasă afirmare practică sau spirituală.*

b) *Dimpotrivă, elementul străin baricadează în aceeași proporție de 90% orașele. Starea lui socială este cu mult superioară elementului nostru. Stăpâni pe toate isvoarele de bogăție ale acestei țări și pe toate mijloacele de circulație, străinii exercită în cadrul actualului stat burghez o covârșitoare influență asupra vieței noastre politice, economice sau culturale.*

Iată cum se desemnează în linii largi și în mod obiectiv pozițiile de luptă și credem că n'avem nici un motiv să fim mulțumiți. Dar inferioritatea noastră de luptă nu se oprește aci. Dacă ținem seamă că în vremurile de astăzi orașele formează principalele puncte de luare a contactului putem aprecia cât de precară devine poziția noastră, când suntem forțați să dăm lupta pe un teren străin și complect necunoscut nouă. De altfel, rezultatele dezastruoase le înregistrăm zilnic. Tot prisosul de populație românească, împins de lumea satelor spre orașe, este absorbit și devorat de străinismul orașelor iar specificul etnic românesc se diluiază fără urme în aceste cloace ale cosmopolitismului judeo-levantin.

Dincolo de aparențe, deci, în realitate, asistăm la un proces de asimilare sufletească în detrimentul elementului românesc.

In fața acestor considerente, politica asimilării ne apare inactuală până la absurd pentru vremurile de astăzi, când poporul român continuă să fie îngenunchiat.

Cât privește politica de eliminare, ea este profilactică pentru neamul nostru iar posibilitățile de înfăptuire, asupra cărora sperăm să revenim cât de curând, sunt mai rapide și eficace pentru lichidarea problemei minoritare.

B. PAPANACE

CRONICA EXTERNA

POTICNIRILE D-LUI TITULESCU

Cel mai răsărit imperativ național, care trebue să ia proporțiile unei porunci biblice, este să nu uităm pericolul de la Nord. Aidoma însemnătății climatologice și fiziologice a biciuirilor vântului de la Nord ale Crivățului, râvna vinovată a vecinului de peste Nistru, nu trebuește nici o clipă măcar acoperită cu uitarea, sau lăsată pe planul al doilea.

Poporul nostru, când era mai simplu și avea Prutul graniță, a cristalizat mai bine acest pericol în zicala: „slut pe Prut", iar acum că și-a mai modernizat vocabularul, odată cu mutarea graniței la Nistru, a schimbat și lozinca veche în una nouă: „sinistru pe Nistru".

Această înarmare morală, plasticizată și în popor, are drept imbold privirea în față a unei realități actuale și drept suport politica generațiilor trecute. Ea nu are drept explicație și înverșunarea antipatiilor din trecut, cari își găsesc scuza, chiar dacă ar fi să analizăm numai faptul că acestui pericol de la nord, poporul român, decenii dearândul, i-a sacrificat simpatiile imuabile ce le avea pentru Franța. Căci, din moment ce Franța a fost nevoită să se alieze cu dușmanul nostru natural, drumurile noastre și ale ei se despărțeau, cu regret pentru noi dar cu hotărâre.

Era un timp, înaintea războiului mondial, când, neexistând o Polonie, iar România fiind mică, Rusia căpăta în ochii Franței, rolul de primată față de pericolul Teuton și obținea astfel miliardele economiei franceze. După războiul mondial, din cauza experiențelor dezastruoase ale Rusiei cum și pentrucă s'a ridicat o Polonie și o Românie mărită, două state care aveau o situație identică, cu interese și pericole comune, Franța a atribuit acestor două ultime state, rolul pe care-l deținea Rusia odinioară.

Un succes vădit. O garanție pentru frantariile noastre și un prestigiu. O situație privilegiată, impusă de împrejurări, pe care, prin bună gospodărie interioară și prin colaborarea așa zisului geniu diplomatic românesc, trebue să o transformăm într'una impotentă. Intărindu-ne, valorificând forțele și situațiile, trebue să rămânem stăpâni pe ceea ce am câștigat, trebue să ne impunem.

Dar, iată că, pe lângă vinovăția relei gospodării interioare, vine aceea a diplomației. In momentul când Rusia, slăbită prin experiențele sale puerile, a devenit obiectul de pradă a puterei crescânde și căutătoare de debușeuri a Japoniei, noi, în loc să încurajem pe japonezi și să contribuim la demoralizarea Rusiei, îi acordăm din contra sprijin moral! Incheem pacte de neagresiune, pe cari se sprijină dictatorii Rusiei spre a ridica moralul poporului rusesc și a ține sub teroare cele peste una sută de milioane de popoare nerusești, cari se bucurau că grație Japoniei vor scăpa de jugul Moscovei.

Noi sprijinim întărirea Rusiei, de așa fel, încât d. Milinkof, șeful unui partid rusesc, poate să declare că grație acordurilor de la

Continuare in pag. 3-a

Reflexii pentru Cadrilater

de I. COTROCI

S'au împlinit 20 ani dela ocuparea Cadrilaterului fără a se reuși să i se imprime o părticică din caracterul românesc; toate autoritățile sunt deținute de bulgari, paza e încredințată lor, limba bulgară predomină și nu sunt rare cazurile când românul are nevoe de interpret.

Dacă unele din guverne au făcut oarecari încercări anemice de colonizare, guvernul actual nu numai că a pus capăt acestor încercări, dar a ajuns până intr'acolo încât să pună piedici și mișcărilor firești de romanizare.

Ne este proaspăt cazul unor familii de macedoneni dornici a se stabili în Cadrilater, chiar fără concursul statului, când au fost izbite de circulara adresată autorităților consulare, de către un ministru zice-se român, *prin care se interzicea viza pașapoartelor numai la români macedoneni*. Pentru ce toate acestea? Pentrucă politica de românizare face parte din grupul intereselor generale acestui neam, ce nu se potrivesc deloc cu cele de partid.

Ca consecință a indeferenței guvernelor noastre, Cadrilaterul este lăsat prada a tot felul de organizațiuni subversive care urmăresc prin corupție, prin vot, și mai ales prin bande de comitagii, anihilarea oricărui avânt cu caracter național sau economic.

Complicitatea guvernelor este evidentă atâta timp cât nu ia măsuri sigure și definitive menite să înlăture această atmosferă mohorâtă care ne micșorează prestigiul și autoritatea statului nostru cu pretenții occidentale.

Afirmăm în deplină cunoștință, de cauză, că dacă este întru câtva posibilă pătrunderea bandelor în Cadrilater, este însă o imposibilitate menținerea și activarea lor pe teritoriul nostru, fără concursul elementului bulgar local care servește de colaboratori și gazde.

La aceasta le-a venit în ajutor și deputații guvernamentali bulgari cari, cu dibăcia lor, au reușit, prin viclenie și calomnie să prezinte pe macedoneni ca pe un element de dezordine (confundat dinadins, cu legitima apărare) pentru ca pe acest motiv guvernul să-i dezarmeze lăsându-i astfel la discreția sângeroșilor dela *„Dobrogea"*.

Bandele de comitagii organizate pe teritoriul Bulgariei și întreținute de iridenta *„Dobrogea"* pentru a servi ca mijloc de propagandă „o ideologie naționala sângeroasă" caută să fie înfățișată oficialității noastre de către d-l Mușanoff, ca niște delicvenți de drept comun.

Pentru noi, aceștia sunt și una și alta: sunt comitagii pentrucă asasinează numai pe români după sugestiile Societăței *„Dobrogea"* și sunt și delicvenți de drept comun, pentru că nu se mulțumesc numai cu așa zisa lor ideologie, ci își și jefuesc victimele.

Nu pot fi numai delicvenți de drept comun — așa cum încearcă oficialitatea bulgară să ni-i înfățișeze — căci delicvenții de drept comun:

a) Nu pot fi înarmați uniform cu puști, granate de calibrul echipamentului militar bulgar.

b) Nu fac nici o deosebire când e vorba să jefuiască sau să asasineze cum e cazul, unde se urmăresc numai macedoneni.

c) Nu distribue manifeste incendiare și

d) Nau grija să sângereze frontiera ori de câte ori oficialitățile țărilor vecine încearcă o înțelegere cu țara lor.

Și după toate cele de mai sus ne întrebăm, oare d. Mușanoff este de bună credință când îi consideră ca pe simplii delicvenți de drept comun? Răspunsul nostru este categoric. Nu.

Și dacă este așa, trebue să dăm la o parte formele protocolare și singuri să punem capăt îndrăznelei acestor bande ce se desvoltă văzând cu ochii, luând măsurile deja enunțate:

1) Inlocuirea funcționarilor de naționalitate străină prin români;

Continuare in pag. 3-a

AMOS FRÂNCU

N'am avut prilejul să cunoaștem deapoapre pe tribunul Moților și totuși moartea lui ne-a îndurerat profund. Parcă ne simțim mai orfani. E sentimentul pe care-l încercăm în aceste cli e când frații noștrii Moți își conduc la locașul de veci pe acela care decenii dearândul le-a strigat cu glas de tunet durerea în deșertul politicianismului român.

Fără de Amos Frâncu poate și durerea Moților ar fi rămas necunoscută după cum fără glas rămâne jalea Maramureșului copleșit de străini și mută se înăbușe durerea atâtor frați de ai noștri asupriți peste hotare.

Deaceea când rostim numele lui Amos Frâncu, întreaga durere a acestui neam parcă își găsește rezonanța ca într'o vastă orgă.

Amos Frâncu a simbolizat protestul neamului românesc devenit străin în propria lui țară.

Să ne aducem aminte de el!

—oo:oo—

PAGINA CULTURALA

Nu se scrie în dialect!

Incercăm și noi Aromânii sguduitoarea dramă a Felibrilor din Franța. De la o vreme încoace nu se mai scrie în dialect. Neobosiții noștri cărturari de altă dată pare că au obosit, s'au descurajat. Altele sunt preocupările lor de acum.

Duiosul Marcu Beza s'a pornit pelerin spre locașurile sfinte ale Anadoliei să și-șteargă colbul de pe vechi hrisoave. Profundul Caciona adulmecă sstrăinătat a. Retras într'un colț uitat de țară viguroasul George Ceara își deapănă deziluziile pe malurile Cal'acrei. Impetuosul Foti se pasionează de naționalismul integral, în vreme ce spiritualul Batzaria sângerează în coloanele „Adevărului" și „Dimineței" pentru democrație și internaționalism. Nimeni însă nu se mai pasionează de ceea ce altă dată forma sensul vieței lor: scormonirea și cizelarea perlelor de simțire conservate în frumosul și patriarhalul grai al păstorilor din Pind.

Doar din când în când clasicul George Murnu, acest condensator al simțirii românești și neîntrecut maestru al graiului de păstori, la vederea fântânei limbei strămoșești „care anargă cură" și care într'o zi va fi „bută și secată de dușmani" scapă câte un sfâșietor „sghic de moarte" care ne amintește sinistrul strigăt al pelicanului lui Musset și ca un protest în fața vitregului destin își culege în „Boarea de câmpie armânească" perlele de simțire pe cari o viață întreagă le-a spălat cu amarele lacrimi ale nostalgiei. Aceiași dramă sufletească determină pe furtunaticul Nuși Tulliu să scapere din când în când pesimismul general, slova noastră, pe nonagenarul trubadur Belimace și pe sfătosul Zicu Araia să stea de veghe la „Fucurina ne-astcasă".

O activitate dar de frecventă cercetare în dialectul nostru a încetat de mult. Cauzele pot să fie multe. In primul rând însă este sentimentul de efemer ce-l încearcă scriitorul atunci când își îmbracă simțirea lui într'o limbă care prin forța împrejurărilor tinde să dispară într'o zi. Și totuși există considerente cari pledează pentru încurajarea scrisului dialectal. E suficient să amintim că numai prin scrierile în dialect se salvează mulțime de cuvinte și forme de la care într'o zi literatura română ar putea să-și tragă sevă de îmbogățire. Dar mai presus de toate, este elementară datorie pentru orice macedo-român ca e poate să producă în dialect, să scrie și pentru aceia cari prin cultura lor n'au posibilitatea să guste frumosul decât în limba lor maternă. Este cel mai puternic suport moral ce se poate da în aceste vremuri amețite de vertiginoase transformări într'o perioadă când se desrădăcinează. Deaceia modesta noastră foaie a rezervat loc și pentru literatura dialectală.

C. I. SELYANU

Lala și Nipotlu

— In dialect —

— Ascultă'ncoa, nipoate,
Ți-am urăciune multă!
— Aspune, lalo, spune
Cuvenda că ți-ascultu!
— De-aualtari escu lânjid,
Va mor ca mâne, poate,
Tr'ațea, cu jale'n suflet,
Ți grescu azi, nipoate!
Mutria diparti, munțil'i
Lăescu di nioare,
Ca nâși lăescu tora
Și-a noastre vrute hoare!
Asculți? Nu avdzi clopot,
Ni arajiri di mulă,
Iuva nu-alghească turmă
La Cheatra-ațea cu sulă!
— Căce așițe, lalo,
Că e nă fug Armân'il'i?...
— N'aspargu di-ună eță,
Nipoate, vedzi, pângân'il'i!
Avdzâta Linătope,
Mușata Niculiță
Se-asparsină ș'fudzirâ
Auși și sărmăniță.
Erau aclo' nă oară
Mași chiupuri di flurie —
Li feațe plească toate
Rebela, — Arbinișii!
Stănjeni, Bodi și Peala
Armân'li toți di hoare, —
Cănd ți-easti ghine'n casa
lalo, lușeaște moare!...
— Ah, lalo, jale n'i-easti
C'armasim noi ca corghil'i,
Noi him fără andoapăr
Ș'bânăm, marați, ca orghil'i!
Adzi toți n'aprigunescu,
Him pul'i fără cuibare —
Di câți aua armasim
Him oarfăn'i — mic și mare!
Ascultă ș' plândzi — auslu:
Chirdute suntu toate!...
— Ca-s fudzi tu xeane ș'tine
S'mi'ngrochi aua, nipoate!
Că mult mi doare loclu
Iu-s fapți-a mei părinți...
Tu xeane suntu lăcrim'i —
Ațio masi murminți!

. . . .

Nipot și lală, doi'i,
Tăcură di-ună oară —
Și ciuciura di toamnă
Pădurea di stră hoară!...

NUȘI TULLIU

Moșul și Nepotul

— In daco-română —

— Ascultă-mă, nepoate,
Te rog, te rog prea mult!
— Vorbește, dragă nene,
Căci graiul ți-l ascult!
— Mă simt bolnav. Ca mâne
Și moartea vine, poate,
Și, trist, cu jalea'n suflet,
Grăescu-ți azi, nepoate!
Vezi munții'n depărtare
Cu vârfuri înorate?
La fel ca ei, în doliu,
Se'mbracă-a noastre sate!
Asculți? Tălăngi nu sună,
Nu-s nincheziri de mulă,
Și turmă nu se vede
„La cheatra-ațea cu sulă!"
— Ia spune-mi de ce, nene,
Se duc mereu Românii?...
— Căci sparg a noastre sate
De mult, de mult, păgânii!
Frumoasa L'nolope
Și mândra Niculița
Ruină-s, căci plecară
Bătrâni și nat de țâță:
Erau bogate ele —
Și case cu-aur pline
De avani dușmani prădate
Azi toate sunt ruine!
La Pesla și la Sălrea
Românii, când, plecară
Și munții și-i părăsiră,
Și curțile-și lăsară!...
— Vai, nene, mi-e jale
Că goi suntem, ca corbii,
Noi n'avem nici un razim
Și triști trăim — ca orbii!...
Ne prigonesc dușmanii
Ca păsări făr' cuibare —
Noi cei rămași aice
Orfani suntem, îmi pare!
Plângând ascultă moșul:
— Pierdute-s acum, toate,
Dar, dacă pleci, mă'ngroapă
In patrie, nepoate!
Căci mult mă doare brazda
Și munții 'nalți — frumoșii —
In alte țări sunt lacrimi,
Aicea dorm strămoșii!...

. . . .

Nepot și moș tăcură
Pătrunși de multă jale
Și murmura pădurea
Și brazii de pe vale!...

NUȘI TULLIU

Şcolile noastre de peste hotare

Nu e un secret pentru nimeni astăzi că școlile noastre de peste hotare (ne referim la cele câte le avem în Grecia și Bulgaria) nu pregătesc suficient elevii care le frecventează. Cauzele le știm cu toții și le vedem cu ochii. Corpul didactic nu este selecționat, școlile funcționează neregulat, administrația proastă.

In cele ce urmează, preconizăm o serie de măsuri ce trebuesc luate pentruca aceste școli să reprezinte cu demnitate cultura românească în străinătate și anume:

1. Numirile noui și complectările de personal să se facă regulat înainte de 1 Septembrie pentruca școlile să poată începe cursurile cel mai târziu la 1 Octombrie.

2. Să se revizuiască toate numirile de profesori suplinitori iar cei cari vor fi găsiți fără actele necesare să fie înlocuiți.

In privința personalului didactic primar să se institue o comisie care să examineze pe toți învățătorii suplinitori iar cei găsiți inapți pentru învățământ să fie lăsați în disponibilitate și înlocuiți cu elemente destoinice. (Examinarea să aibă loc, de pildă, la Salonic).

Atât în privința învățătorilor cât și a profesorilor, să fie preferați cei cari sunt originari din acele locuri.

3. Odată numiți și confirmați de Minister, învățătorii ca și profesorii să se bucure de stabilitate în posturile ce ocupă, dându-li-se totodată posibilitatea de a ajunge la definitivare.

4. Să se numească un inspector care să inspecteze școlile din Macedonia și să raporteze în fiecare an Ministerului mersul școalelor din punctul de vedere didactic și educativ.

5. Atât profesorii cât și învățătorii să fie obligați să rămână la fața locului în timpul vacanțelor școlare; în caz contrariu să li se aplice reținerea primei valutare pe tot timpul șederei lor în țară.

6. Să nu se admită, sub nici un cuvânt, la școlile din Macedonia, elevi ai căror părinți domiciliază în România.

Dacă s'ar aplica aceste măsuri și altele ce ar crede de cuviință să le ia Ministerul atunci când s'ar decide să se ocupe mai cu tragere de inimă de aceste școli, nu ne îndoim că vom înregistra un mare progres al școlilor din Macedonia, pentru prestigiul și faima culturii naționale.

NICULAE BARBU

CHITA VREA S'INVEATA

Mi vidεți hiu mic, ma oaspiți am tut oamini de-ațeli mări.
Și'ndtră nâși si află ș'Chita, Chita-avdzâtlu printe-auări.
Maș un lucru-arău maratlu nâs avea, v'l'i dzâc eu care,
Că di carte și di numir, laitu, nu-și avea hăbare.
Ma auaitari, înainte pănăghirlu s'aparneascâ,
Cum vrea doi gumari ș'nâ mulă și-alti lucruri s'pazaniseascâ
Vini la mine: O lai Teli, fâniță bunlu și mi'nveață
„Cum ni easti-apugrafia și tra's-numir, lăță buneață.
„Nu tră altă, ma vedzi frate, că-și arâd cu tuți di mine
„Și tr'un picurar cu numă easti nai ma marea-arșine!!...
Ună, două, pân di nilie, li'nvițâ Chita di-unoară,
Ma s'citească?... Cap di cheatră, gramatli nu s'acâțară...
— „Dzâ lai picurare „alfa"!... — „Alfa" 'ntoarnă-agonia Chita.
— „Ia dzâ tora thita oaspe!... nâs di-unoar'u dzâse: — „Pita"!
— „Nu ii pita, avde-auați, thita dzâli câth ișî are.
— „Pita, nâs cu tută boațea ș'gura cât cireaplu mare.
— „Thita, eu; nâs: pita-agonia... — pita, nâs, eu thita iară,
Pita, thita; pita, canda Chita vrea s'mi moară.
Suflitlu ni-avea agiumtâ trâș la gură di inate:
— „Om anapud, vre creștine, iu ț'ai mințili mărate?!
Te nu dzâți acși cum prinde, bagâți mintea cama ghine,
Macă vrei s'armânem oaspiți dzâu ș'tini cum dzâc mine;
Dzâ cuth, că nu ti mâcâ, s'ți lia-ațel cu un cicior,
S'aveam mulă dinâinde va'nvița ahâtu sbor!!!
— „Ia alasă-mi dascale, — toarnă Chita cu inate, —
Nu mi lia cu sboare-arale, nu mi lia, pre-atale niate!
U vedzi cârlibana aestă, s'nu țu tornu pristi cap
Di vai dzâți că ți criscură coarne cama mări di țap...
Te-ni bați caplu, pita easti... pita-i sborlu țe-am tra dzâcâ:
Pita dzâc, su avdâ ș'lumea... câ'nâ pită ini si mâcâ!

DONI DI VERIA

Giunețli al lala Cola

Nu vrea si'nghisească noaptea din hoară că nu para-l'i țânea; tr'ațea u alâsară trâ alantă dzuă.

Vrea si s'ducă, dadun cu teta țal Nicola cu moașa, cum il'i, dzâțea el, până la bisearica di Hurpani, nacă agiută marea-l'i hari al Aghiu Thanasi, s'ıâ s'facă ficiorlu ma bunu. Avea ma multu di doi an'i, țe si 'nghisa ș'fudzea noaptea din casă. Lu avea alâgată ș'la alti hări, ama nu vidzură vârâ sil'iameti.

Dzua alantă'nghisirâ șamiș trei'i. Luară un cal și'ngalică lala Cola, că vedz, iara'nvițat câvală, ș'nu ptea si s'ducă cu cioarli. Om nilucrat di vârâ oarâ. Tută bana-li și u tricu'ncohi (hihâe, țe manc o. Nu-l'i părea arâu că vrea l'i li dai tuti lucârli tu mână. Ș'avea 'ndreptu. Altă soi lipsea si s'minâ din padi. S'dutea la oi mași cându avdza câ ar vâr numal'lu tu sulâ; că trâ mâcari mâca cât dzați.

Ș'cum vâ dzâșiu ficiorlu dânâinti, eiu tu mesi, câvală, ș'moașa dânâpoi, u luară câtrâ la bisearicâ.

Calea treați. Ahiursira s'aripidineadzâ câtrâ Arcuduhorli. Ș'arucâ, lala Cola, nâoarâ oclil'i 'câtrâ plailu dit patumâ. Aripidina, s'v r-sarea țe fați diunâoarâ aestu plaiu câtrâ valea di Stanișia l'feați pri lala Cola cama hârâcop. Cariști țe ș'adusi aminti S'ascuturâ nâ aoarâ di câvalâ nacâ l fug minduirli ș' mirâcl'i țe lu acâțirâ. Ș'arucâ nica nâ oarâ ocl'il'i câtrâ plailu di Stanișia s'hamuarâsi câ s'aduchi si l'zâcâ țiva ali moași. Di multi ori poati, vru si-l'i li dzâcâ țe ari adratâ unâ oarâ cându iara tinir, ama, cum vrei, nu-l'i dâdea di mânâ; câ aestâ moași su l'ia daraclu nu-și avea isihia vârâ oarâ. Vrea u vedz: cându cu câzania di lulachiu, cându cu scamnul, cându cu furca i cicrichea. Țe u vrei ș'una ș alantâ. Ptea elu si-li'li dzâcâ tuti aesti trâ doauâ minuti? Nu ș'avea ș'vustul.

— Țe nu dzâți țiva moașe di țu csușî hrisusita ți acșiți. Io nu ti știam acși tâcutâ di vârnâ oarâ, câ si-l'i bânedz ațlui țe fi ari, ațea din gurâ u ai noauâ pihi.

Aidi aușiu, mutreați calea ș'nu s'lipsescu ahtâri. Ș'dapoia țe s'dzâcu. — Nu vedz câ apustusii? Dzâ tini țiva di câvalâ.

Tamam iara oara. Si ș'țâ cu doauli cioari di unâ parti pri sumar, ș'indreapsi nâoarâ mustaca s'arcâ nâoarâ ocl'il'i câtrâ moașa cu hârâcupil'i ca cându țea cu mindea-l i: tini mi-ai ș'lumea mi hârseaști, ș'ahiursi:

— Unâ oarâ moașe, suntu'nsipari ca vârâ v'inghiț an'i di atumțea. L'i aveam șamiș treili ficiori nu i acși? Nâ sculâm cu cusurintu Tol'ia s'nâ țem la isvurlu di Alsubasi. Aclo știam câ dormu stearpili al Facâ ș'țâ dzâcu alithea nâ si'nga unâ stearpâ tu sulâ. Iți agiumsim la Ducatâ l'dedu cali al Tol'ia s'lugâ manaintea acși ca pânâ, cându s'agiungu io aclo țîi su aibâ anghidicatâ.

— Câte nu ti dusișî ș'tini di alâsașî pri Tol'ia singur? i câ alui nu l'i iara fricâ?

— Nu. Io șidzui cama nâpoi s'vedu s'nu v'inâ vâru din hoarâ câtrâ la oi. Ș'dapoia giuneața nu iara s'furi. Giuneața iara s'vedz s'nu v'inâ vâr din hoarâ di a Facan'ilor. Tol'ia iara cama tihnit di mini la furari Eara om cu tirtipi. Trâ aestâ iaram lira nâ sutâ câ lu aveam vidzutâ ș'altâ oarâ. S'dutea aplicat prit fearicâ ș'cându lu acâța numal'lu, alanti oi nițî câ lu aduchea si s'minâ Ca s'mi'ntreghi pri mini,. țu dzâcu câ nu știu s'furu.

— Ti știu câ mași trâ mâcari hii.

— Nu pot s'furu câ nu-l'i am tehnea. Pot io s'imnu tabușala? S'macâ aes'â nu pot su adaru, 'mbrostu cum s'mi ducu. Lipsea manaintea s'acațu picurarlu si l'legu s'dapoia s'l'iau oaia. E, nu adrai ghini câ nu mi dușiu?

— Știam io di iți ahiursișî câ aoați vrea agiundzi.

— Ișii pri dzeanâ largu di Tol'ia ca vârâ unâ sutâ di câriidzi Nu vream s'mi aprochiu ma mult câ vrea mi aducheascâ cân'il'i Oili avea ahiursitâ s'arâiascâ tu plailu di naparti di isvur. Picurarlu nu s'videa iuva. Fârâ, dzâșiu cu mintea-m'i, lu acâțarâ pri Tol'ia! Ghini adrai di nu mi apruchiai. Nu câ'n'i iara fricâ? ama s'mâți stearpâ fârâ sti acațâ iasti ma ghini. Țe iaram io ca cusurintu glaru? Șidzui pri unâ chiatrâ ș'mutream nacâ da caplu iuva. Dupâ psânâ oarâ cându l'vedu ișî dit l'ianurâ ș's'avea apru chiatâ di mini cându-l'i feciu semnu s'tragâ câtrâ Guva al Mihali. El dânâinti, io dânâpoi agiumsim la loclu țe vrea u fridzem. L'bâgai su bileascâ ș'pânâ s'mi tornu io cu sula, l'avea hiptâ șamiș doauli cioari

SPICUIRI DIN ZIARE

Situația Românilor din Jugoslavia

Dintre Românii rămași în afară de granițele țării, cei mai oropsiți sunt, desigur, Românii din Jugoslavia.

Dacă în Banatul rupt din trupul neamului nostru se mai poate vorbi de câte o școală românească, în schimb, în Valea Timocului și în Macedonia graiul românesc se aude din ce în ce mai rar. Nu există persecuție imaginabilă de care să nu fi făcut uz barbarii noștri amici și aliați, pentru a înăbuși conștiința românească de acolo.

Citâm în această privință un pasagiu dintr'un articol al d-lui Romulus Dianu, publicat în „Curentul" cu data de 3.XI.1933:

„Am avut cu sârbii, un trecut comun de durere. Am șters toate lacrimile trecutului. Duceți-vă însă prin satele românești ale Banatului și vedeți dacă s'au șters toate lacrimile. Deasemenea, pe valea Timocului și în Macedonia, procesul de desnaționalizare a românilor continuă. O convenție școlară n'a fost ratificată decât în anul acesta, la 26 Septembrie. Pe toate cererile studenților români din Jugoslavia cari vroesc să facă studii în România, se poate citi această elocventă rezoluție: „Conform ordonanței No. 4231 din 10 Februarie 1928, și în baza art. 54 din legea pentru învățământul secundar, instruirea în România nu se încuviințează".

Iată cum sunt tratați Românii dintr'un stat aliat nouă, în timp ce oficialitatea noastră nu îndrăznește să ceară măcar un regim de reciprocitate, ca nu cumva să supere pe sârbi și se slăbește coeziunea... Micei Înțelegeri!

Vizita Domnului Titulescu în Balcani

Presa naționalistă este unanimă în a recunoaște că recenta vizită a d-lui N. Titulescu în Balcani nu a avut alt efect decât acela de a verifica încă odată sentimentele ostile pe cari, atât Grecii cât și Bulgarii, le nutresc față de elementul românesc.

Astfel „Universul" din 29 Oct. 1933, publică sub titlul: „După vizita dela Sofia" din care extragem următoarele:

„Notăm, că în timpul și după vizita de curtoazie a d-lui N. Titulescu, la Sofia, s'a manifestat puternic ostilitatea Bulgariei față de România și de proectele pacifice ale ministrului nostru de externe.

Pe noi nu ne-a surprins însă atitudinea guvernului din Sofia, deoarece n'am luat niciodată în serios promisiunile de amiciție ale miniștrilor bulgari, când ei n'au renunțat la politica lor tradițională, esențial balcanică, ce a dat roadele cunoscute în 1913 și în 1918.

Am regreta numai dacă d. N. Titulescu și-ar fi făcut iluzii, confundând drumul Sofiei cu drumul Genevei".

Iar „Axa", sub semnătura eruditului Zyrax, comentând călătoria Ministrului de Externe și primirea ce i s'a făcut la Atena, spune:

„Aceste manifestațiuni sgomotoase au fost ridicate ca un zid opac între inima orgolioasă a Ministrului nostru de Externe și jalnica soartă pe care și-o plâng indurerați frații Aromâni din Grecia, furați de guvernul dela Atena și uitați de guvernul dela București. Dacă în loc de pacte și vorbe în vânt, Ministrul nostru de Externe ar fi spus răspicat colegului atenian că suprimăm toate privilegiile grecilor din țară și confiscăm toate bunurile comunităților elene, de nu se face grabnică dreptate Românilor macedoneni, aceștia nu și-ar mai doini și astăzi dureroasa restriște în care i-au lăsat cufundați trădătorii dela București...".

Sașii nu sunt minoritari?

Dela o vreme încoace Sașii din Transilvania sunt obiectul unei atențiuni delicate din partea tuturor organizațiilor noastre naționaliste. Publicațiile de dreapta se întrec în a aduce laude și a sprijini mișcarea hitleristă a Sașilor.

Mărturisim că această slăbiciune ce se arată Sașilor ne surprinde și nu-i putem înțelege rostul, atunci când ea vine din partea acelora cari ne-au obicinuit cu intransigența naționalismului integral.

Ori câte afinități ar exista între mișcarea hitleristă din Germania și mișcările de dreapta dela noi, nu credem că ne este permis ca să susținem și să aplaudăm tendința de organizare și întărire a unei minorități, fie ea chiar de origină germană.

Mai grijulie pentru minoritatea săsească, însă se arată presa românească. Căci iată ce ni-e dat să citim în „Cuvântul" din 8 Noembrie crt., sub titlul „Alegerile săsești" și purtând semnătura d-lui Vladimir Ionescu:

„Dar, subliniind evenimentul acestei desfaceri în bucăți a blocului de solidaritate săsesc, nu ne putem refuza constatării absolut obiective că de pe urma dezbinării vor rezulta neajnusuri pentru harnicii noștri concetățeni sași. Interesele lor de tot felul se vor vedea în situația de a fi mai puțin bine susținute și promovate".

Atâta grije pentru interesele Sașilor, trebue să recunoașteți, e simptomatică.

Schimbul de populație

„Calendarul", ziarul care știe să atace de front toate problemele ce sunt legate de existența noastră națională, a asvârlit o nouă formulă pentru rezolvarea chestiunei minorităților: schimbul de populație.

Astfel, sub semnătura d-lui Prof. Universitar Dragoș Protopopescu, citim următoarea încheere la articolul „Intâlnirea dela Ramadan" (1 Noembrie 1933):

„Două chestiuni trebue să se fi rezolvat la Ramadan: exterminarea odată pentru totdeauna a comitagismului la granița Dobrogei. Și soluționarea litigiului minoritar româno-bulgar, cu schimb de populație între Cadrilater și valea Timocului. Aceasta, și numai aceasta e problema. Restul e literatură sau plimbare în yacht pe deasupra Balcanilor...".

Ideea fericită a schimbului de populație, relevată de „Calendarul" și-a găsit de mult aplicare în Grecia, Turcia și Bulgaria, după războiul greco-turc din Asia Mică. Peste 1.500.000 de greci au fost repatriați, în schimbul celor câteva sute de mii de turci și bulgari plecați în țările lor de origină. In modul acesta, litigiile de secole ce existau între Grecia și Turcia au fost rezolvate și o prietenie strânsă s'a legat între cele două popoare, cari se urau de moarte până mai eri.

Desigur că soluția schimbului de populație va trebui adoptată și de noi.

Trăesc peste hotarele țării noastre mai mult ca două milioane de Români, amenințați cu desnaționalizarea. Să-i aducem în țară, trimițând peste graniță, în țările respective, câteva milioane de bulgari, sârbi, greci, unguri, etc.

Firește, nu de la partidele politice, împânate de toți veneticii, așteptăm rezolvarea acestei probleme românești.

Așa că va trebui să mai răbdăm, adastând venirea mult așteptatului guvern românesc. Care va să vie!

ARAICU

—ooxxoo—

Cugetări

Iubesc pe eroi cu toate defectele lor; disprețuesc pe mișei cu toate calitățile lor.

*

Geniile sunt ca și astrele: luminează peste timp și spațiu.

NUȘI TULLIU

Reflexii pentru Cadrilater

(Urmare din pag. 1-a)

2) Prefect, cu autoritate și prestigiu, și în afară de orice partid politic;

3) Caraulele, însărcinate cu paza, să fie de origine română;

4) Inarmarea coloniștilor;

5) Deportarea oricărui locuitor care se face vinovat de colaboratori sau gazdă de comitagii;

6) Libertate și înlesniri chiar, tuturor românilor de peste hotare dornici a se stabili în Cadrilater.

Aceste măsuri menite să modifice caracterul administrativ actual din Cadrilater nu sunt concepute de autoritățile noastre decât ca simple promisiuni pentru potolirea spiritelor agitate; cu asemenea procedee Cadrilaterul va continua să sângereze.

Pentru liniștirea Cadrilaterului precum și pentru consolidarea întregei țări ne trebue un guvern care să reprezinte voința națională, iar nu pe aceea de partid, un guvern de eroism politic care să nu țină seamă de nimeni și de nimic atunci când sunt în joc interese naționale, un guvern care să transforme cu totul devalorizarea actuală a moravurilor și să spulbere atmosfera ce ni s'a creiat în lumea internațională.

Până atunci atragem atenția minorității bulgare că trebue să li se întipărească odată pentru totdeauna:

a) Că asasinatele lor nu impresionează și nici nu descurajează pe colonist care a jurat să contribue, chiar cu sângele lui, la românizarea Cadrilaterului;

b) Că perioada de prăbușire a moravurilor administrative este trecătoare și

c) Că țara noastră nu-i lipsită de oameni hotărâți și conștienți care va trebui să pună capăt politicianismului acaparator și să se gândească dacă nu e în avantagiul lor, să înceteze cu politica de provocare.

I. COTROCI

—ooxxoo—

Ploșnița dela Ministerul Instrucțiunii

Generația nouă pretinde să trăiască într'un mediu de igienă și curăție sufletească din cele mai neprihănite. Ca atare, cloacele murdare sunt apariții din alte vremuri și atrag luarea aminte prin anacronismul lor.

Atragem atenția d-lui ministru al Instrucțiunii asupra unei vietăți antidiluviane, aciuiate la acel departament și care nu-și datorește existența decât neglijenței și a lipsei de igienă a celor în drept.

Vietatea despre care e vorba e în speță o ploșniță bondoacă și burduhănoasă, cu ceafa lată și burta umflată de murdării. De meserie, e pensionar și samsar la acel Minister, deci operația îndepărtării, pentru igienă, e cu atât mai lesnicioasă: să i se închidă ușile Ministerului ca să nu poată intra. Pentru o mai sigură recunoaștere, precizăm că ploșnița e oploșită pe lângă secția școlilor și bisericilor de peste hotare.

Făcându-ne ecoul întregei opinii cinstite macedo-române, rugăm pe domnul Ministru Gusti să arunce acest gunoi de pe trupul școlilor de peste hotare pentruca, odată cu el, să se îndepărteze și țânțarii și musculițele ce roesc în jurul lui și cari dau un spectacol hidos pe sălile și coridoarele Ministerului.

N. C.

Poticnirile domnului Titulescu

(Urmare din pag. I-a)

Vestul ei, Rusia s'a întărit și poate opune rezistență Japoniei. (vezi ziarul „Poslednâe Novosti"). Noi, prin gura de aur a d-lui N. Titulescu, perorăm de așa fel, încât, toate stațiunile de radiodifuziune rusești, primesc ordinul Moscovei de a difuza perorația pro-rusă a d-lui N. Titulescu.

Și toate acestea, toată deprecierea conștientă și inconștientă a noastră, duce desigur la ridicarea Rusiei și, firește, la hotărârea Franței de a acorda Rusiei vechiul rol de primat, rol pe care îl deținusem, aproape un deceniu, noi și Polonia.

Iată rezultatele geniului diplomatic al d-lui N. Titulescu: am căzut în al doilea plan în ochii Franței. Vorba populară, din care nu putem evita trivialul: din cal, măgar.

Ne-am tăiat singuri craca. Drept satisfacție de prestigiu, d. Titulescu e trimes la plimbare, în Asia Mică și în Balcani, să caute o combinație care să ne asigure o nouă preponderență, o fragedă întâietate.

Zadarnic. Și aici nu înregistrăm de cât umilirea vizitei dela Sofia și sângele aromânesc din Cadrilater.

Zadarnic. Nici spuma șampaniei de la Sofia nu acoperă sângele aromânesc și nici regisarea, prin mituire, a presei, nu poate masca înfrângerea diplomatică.

Dar e ceva și mai grav.

TONGILLIUS

---

tu păltări. Apreasim foclu ș'u băgâm si s'frigă. Di grasă țe iara s'tuchea pri foc ca umtul Cum u purta vre omlu al daracu. Ahtari stearpă si aduți pri svercă ahândă cali nu-i n'icu lucru. S'fripsi. U scoasim și u andrupâm di un trapsinupână s'tălem născândă frândza tra su dincâm. După țe measa fu 'ndreapta trapsim tasturlu cu pânea ningă noi. Nu pruftusim s'băgăm țiva 'ngură. Cari nă v'i'ni unâ bisbil'i di 'ndzeană ninga natheamă vrea-l'u arupă cola a cu surintui. Ca tor'ia ni aduc aminti cum îl'i cădzu cumata di carni țe avea loată tu mână. Su avea alimtă nățheamă, s'lirta, ama nu pruftusi su bagă la gură. Io mi 'niram ninga pri la bubureți s'disfățeam năs cândi coasti că ațeali mi arăsea ma multu.

— Ș'dapoia țe adratu.

— Țe adrâm? Va vârnă 'ntribari. N'acățară, sghilii nă oară, șcari facu 'nglo nu vidzui dipu țe s'feați Tol'ia. Tu ahtari oară lipscaști curajlu, Ca s'iara altu vrea-l aibă acățată, ama io călcam iuțisi s'hilă. Știi țe chetri cu suli ari aclo, tu plailu ațelu? șălcam pri iali ca cându'npărea că calcu pri iarbă. Ș'iaram ș'disculță că curdel'ili...

..Tol'ia 'nțea dapoia, cându nă aflâm, că elu si avea ascumtă aclo aproapea ș'cându mtă caplu di după giuneapini s'veadă țe s'feați armasi ca chiruti. Nițî un om nu iara acloți. Ama s'carnea avea asbuirztă.

— Ța'ni minti moașe, cându ti asnai naoară di s'adunară vițin'i divarliga di casă. Ti bătui atumțea că-n'i căftai tasturlu, brâulu, tâmbarea ș'curdel'ili

— E.

— Atumțea 'nli loară. Nu pruftusii s'l'iau țiva din padi.

Vrea ninga ca disă di oară si ascăpită soarli cându agiumsiră la bisearică. Discărcară calu, aclimară preftul, ș'cându seara vin'i oara tră culcari aștirnură tu mesea di bisearică și s'băgară.

— Știi, dzâsi teta țal Nicola, — barbate, că V'iani al Miha lu au 'ngrupată aoați?

— Cum?... Cari?

— V'iani al Miha, Nu știi cându s'turna din cărvani lândzitu, muri aoați Hurpanu'li? Ș l'au 'ngrupată aoați la aestă băsearcă.

Cându avdză aesti sboari l'fudzi buriclu.

— Cum aoa. Auoa tu bésearică? Țe tu băsearica aestă ari murmință?

— Tați lai. Țe aurl'i acșiți? Nu știi că nu fați si sburăști tu biśiarcă. Va ti culăsești lai cor-be,

— Culăsirii? Țe m'i sburăsti? Cându aoați tu basearică ari murmință, culăsirea mutrești?

— Io nu-ți dzășiu că fu 'ngrupat aoați tu bisearică. După băsearică aclo... tu murmință.

Cându avdză el maratlu că murminț'ăli suntu după băsearica muri di frică. Ca s'iara mași V'iani al Miha as iara. Un mortu vrea-l aducă di hachi'm'aoa suntu tuț fărșirosl'i vre frate. Aești da cu tăporlu 'ncapu ș'uti că vor si știbă. L'bătea inima, di frică, ahându multu țe ță spărea că da văr cu cioclu pri amoni.

— Țe nu-m'i țeai, mori, sti fați defi, că ai aoați ahtări lucri? Vrea ti pitrecu s'v'ni'i cu fratitu. Ș'tini cum v'ineai macă li știai tuti aesti? Nu-ț iara frică?

— Tați ș'nu sbura s'dzâcu că ma lai va u adari. Ninga grairi s'avdă ațel'i s'dapoia... Țe vrei s'nă sgrumă șamiș treili? Vru, nu vru, di frică maratlu tăcu.

Vin'i disa di noapti. Ficiorlu cu teta durn'ia. Mași elu sun doagă, un ocliu 'nclidea, alantu dișclidea. Nu putea s'duchiască cum cădzu tu ahtari alațu; s'dormă vițin cu morțăl'i. Ca s'v'ină morțali, cătră iu s'l'iu da. Ațel'i nu suntu glari; ț'acață ușa ș'nu ai pri iu s'eși. Apoia nu-i un, nu-i doi. Carișți căti m'il'i vre frate.

Căti vârnă oară s'discupirea tu față. Mutrea. Tut scutidi Mași la Aghiu Tanasi ardea nă cândilă. Cându l'videa barba murea di frică ș'hop iară caplu tu doagă. S'avea culcată di cu seară pri brațlu stângu. L'avea amurțâtă ș'nu-l'i țânea si si șuță di alantă parti că vrea-l avdă. Cari? Morțăl'i. Aclo iu s' minduia la tuti aesti cându avdi lavă 'afoară Mină pri nicuchira și-l'i dzâți la ureacl'i că-l'i si pari că si sculară. Agonia dzâsi că nacă si sculară. Agonia dzâsi că na- foară chiari lumea. la scoală, s'videm nacă s'n'iră cătră al'iurea ș'până s'nă l'ia di hâbari s'putem s'li călim.

Vru, nu vru, marata si sculă. După năsă si scoală ș'el. Si l'videai tu față cum i țeara. L'iara frică s'armână singur tu doagă. S'acață ghini di fustania ali teti ș'pagalea-galea agiumșiră la poartă. Cându avdi unâ ma mari lavă. Scoasi un sghicu ș'cadi 'mpadi. Cându dișcl'isi teta poarta țe s'veadă!? Calu avea arcată sămarlu s'tută lava el u fățea.

GEORGE D. PISCU

RASPUNS UNUI VENETIC

Abia s'a uscat sângele coloniştilor masacraţi de bandele bulgăreşti şi au şi apărut în presa jidovească din Sărindar apărătorii asasinilor şi calomniatorii ordinari ai mult încercatului element românesc din Cadrilater.

In „Lupta" lui Anghelof, condusă de Honigman (din 5. XI. 1933) s'a publicat un articol, sub titlul „*Bulgaria şi România şi politica de înţelepciune*", semnat de vechiul nostru client, armeanul Georoceanu, care este, spre ruşinea acestei ţări, şi vice-preşedintele Senatului! Inainte de a ne ocupa de aserţiunile acestui venetic, socotim absolut necesar de a-l prezenta cititorilor noştri.

Când s'a judecat procesul studentului Beza — acela care a ciuruit cu gloanţe pieptul trădătorului Angheloff — s'a remarcat zelul deosebit pe care-l depunea, mai ales, unul dintre avocaţiii angheloffului. Până într'acolo ajunsese obrăznicia lui, încât, la un moment dat era să fie scos în palme, afară din şedinţă de către publicul românesc care asista la proces. Acesta era georoceanul nostru de astăzi. Slugă de casă a bulgarului împuşcat, georoceanu lupta din răsputeri pentru a-şi salva stăpânul.

Conştiinţa juraţilor români, însă, nu s'a lăsat influenţată de ameninţările javrelor şi a dat verdictul aşteptat cu înfrigurare de un neam întreg, achitând pe studentul român şi stigmatizând pe trădătorul Angheloff.

Desigur că această sentinţa, care a căzut ca un trăsnet peste capetele tuturor lacheilor ai angheloffului, nu putea să lase liniştit pe armeanul georocean, care a început să se svârcolească prin presa sărindarului, calomniind şi insultând pe Macedo-români.

I s'a răspuns atunci ca vârf şi îndesat, prin presă, dar mai ales prin manifestaţia din gara Bazargicului, când era să fie linşat de colonişti.

Iată, însă, că evenimentele se schimbă din nou în favoarea veneticilor din această ţară. O mână simandicoasă şi inconştientă, călcând peste sufletul naţiei româneşti, nesocoteşte verdictul juraţilor din Bucureşti şi pune pe fotoliul de guvernator al Băncii Naţionale pe trădătorul Anghelescu.

Cum era şi firesc, printre primele slugi ale lui Anghelof a fost căpătuit lacheul său de casă, Georoceanu, numit vice-preşedintele Senatului!

Neputând să uite palmele ce i s'au dat peste bot atunci şi spre a-şi servi stăpânul, armeanul încearcă din nou să profireze insulte la adresa macedo-românilor, apărând totodată pe comitagii.

Iată ce scrie acest venetic, după recentele asasinate săvârşite de bulgari în Cadrilater, în suscitatul articol din Lupta:

„Exponenţii acestei politici de ură şi asasinate au fost în primul rând o parte a elementului macedonean, aţâţaţi în sentimentele lor naţionale şi sgândăriţi în nevoile lor de toate zilele, de către unii pretinşi naţionalişti, în realitate exploatatori ai naţionalismului".

Şi mai departe:

„Deaceia, acelora cari au început şi aplaudat asasinatele din Cadrilater, presei lor care a atacat partidul naţional-ţărănesc pe chestia legei Dobrogei-Noui, cât şi pe chestia politicei dusă de partidul naţional-ţărănesc în Cadrilater, le spunem astăzi să fie cuminţi".

Indrăsneala acestei canalii' pusă de bulgarul Anghelescu, spre a denatura adevărul şi a asvârli oprobiul opiniei publice asupra macedo-românilor, întrece orice margini.

Din fericire însă, calomniile acestor venetici nu prind. Opinia publică românească este de-acum pe deplin edificată asupra stărilor din Cadrilater şi nu se lasă indusă în eroare de apărătorii comitagiilor.

In ce ne priveşte, un singur răspuns avem de dat atât lui Georoceanu cât şi stăpânului său dela Banca Naţională: continuaţi a lătra javrelor, căci nu e departe ziua când vă vom astupa gura cu pietre.

ARMATOLII

Pensionarii români din Macedonia

Legea pensiilor prevede că pensionarii statului român trebue să locuiască în ţară, sau să petreacă cea mai mare parte din timpul anului în România. Totuşi s'a făcut o excepţie cu pensionarii proveniţi din învăţământul românesc din Macedonia.

Din plângerile primite până acum, am constatat, însă, că aceşti pensionari nu sunt puşi pe acelaş picior de egalitate cu colegii lor din ţară.

Intr'adevăr, interesându-ne la Casa Pensiilor, am aflat că toţi pensionarii statului sunt împărţiţi în 4 (patru) categorii, acordându-se pentru fiecare categorie o anumită indemnizaţie de scumpete, pe lângă pensia propriu zisă. In prima categorie intră cei cari au domiciliul în Bucureşti. Apoi urmează a doua pentru cei din oraşele mai mari, iar ultima categorie, cuprinde pe toţi cei cari locuesc la sate.

Pensionarii din Macedonia sunt toţi puşi în ultima categorie, fără să se ţină seamă de domiciliul lor. Ori, aceasta constitue o nedreptate pentru mulţi din aceşti pensionari cari locuesc la oraşe pentrucă nu se poate compara, spre exemplu, viaţa din oraşul Salonic, oraş cu o populaţie de 300.000 locuitori, cu viaţa de la sate.

Ne facem interpreţii acestor nedreptăţiţi şi cerem d-lui Ministru de Finanţe să dispună a se face dreptate, împărţind pensionarii din Macedonia în 3 categorii, prima rămânând pentru Bucureşti.

De asemenea, cerem Casei Pensiilor ca, în înţelegere cu Ministerul de Finanţe, să pună acreditivul necesar plăţii pensiilor din Macedonia la dispoziţia Băncii Naţionale, iar aceasta să procedeze pentru remiterea banilor, tot aşa cum procedează pentru achitarea salariilor corpului didactic român din Grecia.

Numai prin felul acesta, pensionarii îşi vor avea pensia la timp, şi fără pierderi datorite cheltuelilor făcute de către procurişti, la ale căror servicii sunt astăzi obligaţi să recurgă toţi cei domiciliaţi în Macedonia.

I. BALTA

Pentru Comisia de Certificate dela Societatea de Cultură

Văzându-se lipsită cu totul de fonduri, Societatea de Cultură a luat hotărârea de a percepe o taxă dela fiecare membru care solicită certificat de naţionalitate sau act de naştere. Măsură cât se poate de dreaptă, dacă ţinem seama că societatea are nevoe de fonduri pentru a se administra şi mai ales că are de plată rata pentru Căminul studenţilor din str. Iorceanu. Dacă în principiu suntem de acord cu măsura comitetului Soc. de Cultură, nu ne putem împăca, însă, cu modul cum înţelege el ca să aplice această măsură. Ni s'au semnalat diferite cazuri, când s'au cerut taxe dela oameni cu totul lipsiţi de mijloace. Noi înşi-ne am fost martori la un asemenea caz, când i s'a cerut taxă, unui tânăr venit de curând din Macedonia, pentru un certificat necesar la Biuroul străinilor. Şi până nu a plătit 100 de lei (bineînţeles, adunaţi prin listă de subscripţie!) nu i s'a eliberat certificatul cerut.

Pe de altă parte, unii ni s'au plâns că sunt supuşi la taxe prea mari, fixate în mod arbitrar, pe simpla declaraţie a unui membru din comitet.

Oricât de mari ar fi nevoile de fonduri ale societăţii, noi credem că o regulă, care să aibă la bază echitatea, trebue să existe şi în modul de percepere a taxelor pe certificate.

In primul rând trebue să se ţie seama de categoria membrilor lipsiţi cu totul de mijloace. Dela aceştia nu trebue să se perceapă nici o taxă.

In ce priveşte pe membrii cari au posibilitate ca să plătească, noi credem că şi aici e nevoe de mai mult discernământ, ca nu cumva să fie nedreptăţiţi oamenii cari, cu toată bunăvoinţa, nu pot suporta o taxă exagerată şi se văd forţaţi a se lipsi şi de certificat.

Oricum, arbitrariului de până acum trebue să i se pună capăt, pentru a evita nedreptăţile şi nemulţumirile ce se cauzează multora dintre membrii societăţei.

—OOXXOO—

Procesul Aromânilor din Veria

Până în prezent nu se cunoaşte rezultatul recursului făcut la Areopagul din Atena de către cei trei Aromâni din Veria, condamnaţi pe nedrept în procesul Buşulenga.

Se svoneşte că organizaţia şovinistă E. E. E., face presiuni pentru a evita judecarea din nou a procesului.

Colonizarea Cadrilaterului

— Agronomii —

Am scris în numărul trecut al gazetei noastre despre modul cum s'a făcut comasările, pentru fixarea definitivă a lotului fiecărui colonist. Şi spuneam atunci, că, Onor. Comisii însărcinate cu operaţiunile comasării, s'au lăsat mituite, în cele mai multe cazuri de către bulgari, dând coloniştilor cele mai proaste terenuri.

Astăzi ne vedem siliţi să ne legăm de o nouă speţă de şperţari: agronomii.

Incă dela începutul colonizărilor — prin 1925 — am avut prilejul să facem cunoştinţă cu aceşti funcţionari ai statului, adevăraţi ciocli ai colonizărei graniţei de sud. Deşi — pe cale abuzivă — au deţinut în permanenţă sute de hectare de pământ domenial, sau rezultat din treime, pe care l-au exploatat în folosul lor personal, totuşi, nu scăpau nici un prilej pentru a şicana pe colonişti, evident cu intenţiunea de a primi şperţ, fie dela bulgar fie, chiar de la colonist.

De cele mai multe ori am fost nevoiţi a trece cu vederea peste aceste abuzuri şi acte de necinste ale agronomilor, numai şi numai spre a nu-i face şi mai ări şi să împiedice cu desăvârşire continuarea colonizărilor. Mai ales că, toate demersurile făcute pe lângă Minister, rămâneau fără rezultat.

Şi dacă astăzi ne vedem siliţi a ne răfui cu ei, tot lor se datoreşte. Căci de data aceasta, neobrăzarea lor a întrecut orice margini.

Avem în faţa noastră un teanc de scrisori, cele mai multe din Durostor. Toate sunt scrise pentru domnii agronomi. Unul se plânge că a trebuit să dea 2.000 lei agronomului cutare pentru a fi colonizat. Altul că a dat două velinţe şi că d. agronom îi mai cere şi bani, pe cari nu are de unde să-i dea. Un al treilea că, deşi a plătit 1.500 lei d-lui agronom, totuşi i se cere nu ştiu ce certificat, fără de care nu i se dă pământ. Oamenii ni se plâng nouă şi ne solicită intervenţia la Minister, crezând că aicea merge fără şperţ! Bieţii oameni! Ce le-am putea face noi? Să scriem la gazetă? Ei, şi? Cui îi pasă!

Uite ce să faceţi oameni buni: adunaţi-vă cu toţii câţi aţi fost şperţuiţi, puneţi mâna pe ciomege şi trageţi în aceşti bandiţi ca pe câine!

Altceva, noi n'avem ce vă face!

Suntem săraci. Şi aici la Minister, ca să poţi termina o treaba, e nevoe de parale multe. Şi noi n'avem!

—OOXXOO—

Presa despre noi

In *„Calendarul"* din 3 Noembrie 1933, citim următoarele aprecieri măgulitoare la adresa ziarului nostru:

„Armatolii e numele unui organ al naţionalismului românesc macedonean, apărând în Bucureşti de trei ori pe lună. Frumosul lui nume vine dela „legionarii Aromâni care în decurgerea veacurilor au apărat cu arma în mână onoarea, libertatea şi demnitatea Românilor din Pind".

Nu e atunci de mirare că ziarul e scris cu vitejească energie, atacând în faţa beteşugurile ce rod la baza constituţiei noastre de neam. Armatolii poate aduce reale servicii cauzei macedonene, atât de prost tratată de guvernele bezesnice; cum şi pune multă ordine în diversele chestiuni de interese politicianiste ce nu se pot înşira de ajuns.

Ziarul nostru, care a simpatizat cu Macedonenii numai pentru cauza lor strigător de dreaptă, vede şi în acest organ — care se află abia la primul său număr — încă un tovarăş de luptă naţionalistă, aducând în arenă un element preţios prin energia şi dârzenia caracteristică voinicilor fraţi ai noştri de munte. Noroc să dea Dumnezeu, „Armatolilor!"

ŞTIRI

In curând va apare No. 2 şi 3 din Biblioteca Aromânească, editată de d-nii C. Papanace şi I. Caranica.

Orice corespondenţa, manuscrise sau mandate poştale se vor trimete pe adresa d-lui I. Caranica, str. Sf. Ion Nou No. 3. Bucureşti.

Administratorul gazetei noastre este D-l George Piscu, singurul care are dreptul a încasa abonamente.

Căutăm corespondenţi în toate comunele din Macedonia şi Cadrilater.

Cei cari doresc a primi regulat ziarul nostru, să binevoiască a ne indica adresa exactă.

A apărut No. 5 din ziarul Timpul Nou.

Şcolile din Macedonia nu s'au deschis încă

Până la ora când închidem ediţia gazetei, Ministerul Instrucţiunii nu a primit răspuns de la Atena, dacă guvernul grec acordă sau nu agrementul pentru profesorii cu supuşenie română, numiţi în învăţământul de peste hotare.

In consecinţă, profesorii nu pot pleca la posturile lor, iar şcolile continuă a rămâne închise, deşi suntem la jumătatea lunei Noembrie. O bună parte dintre elevii români, de teamă că şcolile nu se vor mai deschide, s'au retras, înscriindu-se pe la şcolile străine.

Pe de altă parte, grecii şi-au intensificat propaganda prin centrele aromâneşti, speculând situaţia şi anunţând pretutindeni că guvernul grec a interzis funcţionarea mai departe a şcolilor secundare româneşti.

După 60 de ani de sacrificii imense, făcute pentru durarea modestelor focare de cultură românească în Macedonia, iată în ce hal ne-au adus politicianii fără suflet, cari conduc destinele neamului nostru şi al căror exponent, pentru învăţământul de peste hotare, este pistruiatul subsecretar de stat dela Ministerul Instrucţiunii.

Acest francmason jidovit, căruia i s'a încredinţat destinele românismului de peste hotare, îşi bate joc în mod ordinar de suferinţele şi martirajul îndurat, de cei cari n'au nici glas măcar de a protesta.

Căci dintr'o chestiune naţională atât de sfântă, cum este aceea a Românilor din Macedonia, pistruiata corcitură de la Instrucţie şi-a făcut un debuşeu nairdar pentru plasarea favoriţilor şi partizanilor săi politici, din care cauză numirile profesorilor s'au terminat abia la 15 Octombrie.

Ministrul Instrucţiunii refuză să se amestece în această chestiune, pretextând că ea intră în atribuţiile subsecretarului de stat, singurul care are dreptul a face numirile, în calitate de om politic la acest Minister. Iată, deci, încă o dovadă că guvernul lui Angheloff şi al lui Seletzki, a făcut politică meschină şi în această problemă naţională.

Guvernul de mâine, dacă n'ar fi emanaţia cluburilor politice ci exponentul sufletului românesc, are datoria de a trage la răspundere pe acest politician care şi-a bătut joc de fraţii noştri din Macedonia. Vom avea, însă, parte de un asemenea guvern?

Iată întrebarea care ne nelinişteşte!

TIPOGRAFIA COPUZEANU. STR. ISVOR 97